

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

An creditum, seu chirographum possit minoris emi numerata, seu
anticipatæ pecunia, num. 1.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

*An creditum, seu chirographum, possit
minoris emi, numerata, seu anticipata
pecunia.*

Si ejusmodi creditum, siue maturum, siue immaturum sit difficile, periculosum, litigiosum, vel cum expensis exigendum, licet posse minoris emi, certum est, ^a juxta proportionem talium difficultatum; immo etiam juxta temporis longitudinem, quia quo hac productior est, eo plura pericula timentur, & eo magis rogaris; ratio ulterius est, quia praedicta minuunt, secundum communem aestimationem, rerum pretia; quare si Princeps, v. g. Petro debeat mille, quae Petrus difficulter posset exigere, tu vero, propter amicitiam, vel industriam facillime potes, licet emis minoris, etiam si ea recuperaturus sis magno tuo commodo, quia vere emis, quantum tanta difficultate creditum illud ex communi aestimatione tunc valet, nec tua amicitia cum Regijs tibi nocere debet, ut certe noceret, si alij possent, tu nequires tantidem emere.

^a Mol. d. 261. Less. l. 2. c. 27. d. 8. Salas de empr. & vend. d. 39. & tr. de usuris dub. 27. legatur Dicast. lib. 2. de just. tr. 10. dist. 2. d. 20.

Quod si tuum creditum est apud eum, qui solvendo non est, vendere illud non potes ^b, quia id moraliter non est vendibile, cum nullam habet aestimabilitatem intrinsecam.

^b Bart. à S. Fausto in spec. conf. d. 6. q. 34. 2. Quando nulla est difficultas, nec periculum &c. in exigendo, ut solet ac-

cidere in certis tutisque chirographis, seu apodixis, licet tutius sit, minoris non emere; probabile tamen contra Molinam ^c, sed cum Fagund. ^d est, licet ita posse. Ratio est, quia jura, seu creditum communi estimatione minus estimantur, quam aestimetur ipsa pecunia numerata; & merito: nam illa toto tempore, quo non solvuntur, sunt intrinsece inutilia. Adde, merces ultroque vilesce, saltem pro tertia parte: at communiter homines rogantur emere ejusmodi credita; neque hic est periculum usurae, ex virtuali mutuo, quia hac est vera venditio & emptio illius aliquantum inutilis juris. Potius est timendum, ne adsit periculum furti, quod certe erit cavendum, ut si valde minori pretio, sine titulo, emas. Si enim creditum mille aureorum v. g. sit tam facile & tutum, ut post unum vel alterum diem exigas, vix poterit tribus vel quatuor Iulij minus emere; & aliquando nihil minus poteris, ut si post unam, vel alteram horam facile creditum exacturus sine difficultate sis. At si post unum, quinque, decem annos, poteris multo minoris emere, propter pericula & difficultates, & expensas, quae licet nunc in casu, de quo agimus, nullae prorsus praevideantur, semper tamen maiora ex longiori temporis lapsu occurrere posse, rationabiliter timetur. Vnde vides, id non esse lucrari ex mera dilatione temporis, quod est usurarium, sed ex alijs justis titulis, ut dictum est.

^c Mol. d. 361. cit. Less. l. c. n. 71. d. Fag. l. 5. de contr. c. 16. n. 24. dicens, id esse probabile. Laym. l. 3. sec. 4. tr. 4. alijque, quibus addatur ipse Less. num.

3. Hæc

65. qui ibidem fatetur, hanc esse probabilem, eamque docuisse Bellarminum Iovanijs, & Dicast. l. 2. de just. tr. 10. d. 2. num. 414. eandem probabilem asserunt.

3. Hæc sunt facilia; illud magis controversum, an creditum immaturum certissimum, licet sit exactu facillimum, emi possit minori, non solum à persona tertia; de qua hætenus dictum est, sed etiam possit minoris emi, seu extinguui ab ipso debitore?

Equidem concedo, cum Fagundez; esto, Molina, f. dicat, id esse omnino improbabile. Ratio est eadem, quæ in casu præcedente, quia minus valet jus rei, quàm res; & præterea, quia si fiat sine fraude, & fuit proportionata pretio, non apparet, cur ipse debitor sit excludendus ab eo, quod potest tertius.

e Fag. l. c. n. 17. f. Mol. l. c.

4. Nota tamen per diligerent primò, in eo casu, quo eiusmodi venditio fieret, principaliter propter difficultates exigendi, si ipse debitor earum difficultatum esset causa, nulla ratione ipsi debitori licere, minoris vendere, quia sic venderet id, ad quod removendum ipse tenetur: ipse enim tenetur difficultates solvendi remove, & sine impedimento solvere. Ideo etiam dictum est (immaturum) nam maturum debitum nequit minoris emi ab eodem, qui illud debet; is enim pari modo ex justitia tenetur statim solvere.

5. Nota secundo, quod dico de eodem debitore, dici debere de ejusdem ministro; unde illicitè & iniquè ministri Regij, quorum officium sit, pecunias

regias exigere, & easdem solvere creditoribus Regis, iniquè, inquam, propter hoc caput, ductum ex difficultate exigendi, minoris emunt ab iisdem Regijs creditoribus debita Regis; nam ministri hi personam Regis gerunt, atque adeo omnes difficultates superare ex justitia debent, quo creditores integrè satisfiant.

6. Ex qua posteriore ratione evolue quæstionem sequentem: Petrus emit vel conducit aliquid à Rege, unde eidem Regi debeat v. g. mille; Rex autem ex aliqua causa debet hospitali v. g. itidem mille; quid ad lucrandum excogitat Petrus? Regem orat, ut mille, quæ ipse Petrus Regi debet, soluat eidem Petrus hospitali, & sic liber fit Rex à debito, quod hospitali debet. Hac facultate impetrata, seu cum spe eam impetrandi, emit Petrus multo minoris, v. g. aureis quinquaginta creditum illud hospitalis, & sic loco mille aureorum, quos ipse Regi debebat, solvit hospitali quinquaginta; licet enè hac industria utitur Petrus? illicitè, sentit Molina g, quia sicuti Rex non poterat minori pretio extinguere illa mille, ita nec Petrus, qui à Rege illam commutationem impetravit; licet enè, putat Delugo h, quia non est minister Regis, nec dum illam facultatem impetrat, se regis ministrum constituit, vel se obligat ad integrè solvendum.

g Mol. & Salas apud Delugo mox citandum. h Delugo t. 2. de just. d. 26. sect. 7. §. 1. n. 103.

7. Verum, nisi hic distinguas, errabis facile. Nam si illam facultatem satisfaciendi hospitali cum ijs mille aureis debitis à te Regi impetrasti, post-

Ggg 2

quam

quam minori pretio emisti ab hospitali creditum, licet prædictam industriam excogitasti, neque inique illam usurpas. Ratio est, quia, sic nullo modo es minister Regius, quoad solvendum hospitali: jam enim nihil Rex hospitali debet, sed tibi, quia jus hospitalis æquo pretio, ut supponimus, emisti, & ex alia parte, quando illud emisti, tuum futurum artificium amicitiaque Regis tibi nocere non debuit; at vero si eam facultatem impetrasti, antequam emeris creditum ab hospitali, illicite & inique te geris, si post impetratam facultatem minoris emas, seu extinguas ejusmodi hospitalis creditum. Ratio est, quia quando Rex tibi licentiam illam, seu commutationem concessit, transtulit in te onus solvendi hospitali aureos illos mille; onus autem hoc involvit etiam obligationem solvendi sine difficultate; cum ergo tu debeas ex justitia sine difficultateolvere, contra justitiam ageres, si ex hoc capite aliquid exigeres; quod onus contra te certe non est, in priore casu.

8. Nota denique tertio; an debitor possit sic de debito immaturo convenire cum creditore? Debeo tibi centum aureos post annum, do tibi nunc 50. & alia 50. dabo non post annum, sed post duos, vel tres. Respondeo, duplici modo id fieri posse: primo, per extinctionem prioris contractus, & celebrationem novi, sic v. g. dicente creditore: accipio 50. & rescindo contractum, quo tibi mutuaveram centum; & novum celebros, quo mutuo 50. per biennium: atque hunc modum esse licitum per se patet; vel secundo, nihil immu-

tando, sed relinquendo idem mutuum, quoad partem redditam, cum extensione tamen ad biennium, & quamvis usurarium sic esse non nemo doceat, videtur tamen non esse usurarius, sed licitus, quia debitor tulit gravamen ante tempus, nimirum nunc illa 50. & creditor subiit gravamen expectandi per biennium pro alijs 50. ergo sunt sub pari gravamine; confirmo, quia hic non est contractus mutui, sed innominatus, Do gravamen meum, ut tu des gravamen tuum &c.

hh Navarr. apud Cara. mox cit. i Caram. l. 2. Theol. mor. d. 14. num. 748. cujus verba describit & approbat Diana p. 9. tr. 6. res. 24.

An liceat carius vendere credito, ut statim vilius numerato idem ematur? quod alicubi dicitur Porro, alicubi Pilli & alicubi Baratto,

9. Indigens Petrus præfenti pecunia, emit à mercatore v. g. pannum, credito, sub riguroso pretio v. g. centum aureorum, mox mercator idem emit eundem pannum ab eodem Petro, pretio infimo numerato, v. g. octuaginta, & Petrus remanet debitor in riguroso illo pretio aureorum centum, licetene id fit?

Respondeo in conscientia, & ex se, fieri licite, modo vere prædicti vendant emantque, nec palliare velint mutuum & ejus usuram; ratio est, tum quia & prior & posterior venditio justa est, quippe justo pretio sine fraude expedita, tum quia tertius qui-

libet